

Та ви про це й самі знаєте, бо ж коли кум Хома кахикати став, він спершу духом занепав, а потім здогадався: від кашлю калиною врятувався. Кума Васирина робить варення з калини — така смакота! — справжнє свято для живота. А дід Ковпак, кажуть, ягоди з калини щодня вживає, то й на молодичок зазіхає. Мабуть, піду і я калину збирати, щоб стало сили вас побрехеньками розважати.

Про жадібного парубка

Жила у давні часи в селищі Старі Кодаки вдова Пилипиха із сином Іваном. Жила не те щоб заможна, але й не в злиднях. Пилипиха шила-вишивала, а Іван рибу ловив. З того й жили.

Усе б нічого, тільки не любив Іван працювати, а любив мріяти, як то добре розбагатіти: чи скарб знайти, чи з дочкою пана побратися, бо ж хіба за рибу великі гроші отримаєш?

От пішов він якось порибалити, сів у човен. На середину Дніпра заплив, сіті закинув і чекає. Аж дивиться — сіті ходуном заходили. Він схопився, потягнув... Витягує, а в сітях русалонька б'ється. Така молоденька, ще зовсім дівча. Волосся зелене до пояса, губки коралові, а очі чорні-пречорні, як незвідані Дніпрові глибини. Квилить жалібно, наче чаєчка, просить-молить Івана:

— Відпусти мене до батька й матері!

Заревли сурми, забігали джури, полки шикують-ся. Покликав Юрко свого коника, у золоте сідло скочив, повід схопив. Кінь один крок ступив, другий та й стрибнув у безодню. І все військо князеве за ним...

Чи загинув Юрко, чи ні — не знаю. Кажали, що врятував його золотий коник. Відтоді приїздить він до тих, хто у велику біду потрапив, кому допомога конче потрібна. Гомонять, не єдиний раз він гетьману Хмелью* помагав, коли той військо збирав, аби свободу Україні здобути.

Історію цю розповів мені дід Пилип. Як розказав, то захрип. Тепер на моєму подвір'ї сидить, мед із молоком п'є і мовчить.

* Гетьман Хмель — так називали Богдана Хмельницького.

Як з'явилася червона калина

Сталося це тоді, коли довгі чорні коси давнини ще не встигли посивіти, а птахи та звірі вміли розмовляти, наче люди.

У хатинці біля річки, на самісінькому краю світу, жила матінка Земля з батьком Небом. Дружно вони жили, разом і працювали. Вдень матінка Земля на городі чи в садку поралася, а батько Небо глядів, чи не треба ті рослини дощем полити або теплом сонячним поживити. І ввечері було, як зберуться, то теж не склавши руки сидять. Земля тче і пряде, шиє і мережива плете, а Небо з дерева різьбить і розмальовує або з каменя щось висікає.

- 13 -

Пилипиха знову до брили руку приклала, а їй в долоню ледь чутно: стук! стук!

«Та це ж Іванкове серце б'ється!» — зраділа мати. Дістала скляночку з цілющою водою, що рак їй дав, та брилу окропила. Тріснула брила, маленькими камінцями додолу стекла, і замість купи каміння перед матір'ю її Іван постав.

Схопила Пилипиха сина і мерщій на світ вільний потягла, подалі від зачарованого золота, від русалчиної помсти.

Мати синові не докоряла. Він вже й сам, мабуть, зрозумів, що не слід чекати добра від чужих грошей, то й не взяв зі скарбниці жодної перлини, жодного червінця. А як вийшов на світ Божий, тричі матері вклонився, вибачення попросив. Побачив рака — йому вклонився, за спасіння подякував. А чайку додому взяв і годував, допоки у неї поламане крило не зрослося.

Відтоді Іванка як підмінили. Покинув він мріяти про незбагненне, а працювати почав так, що мати натішитися не могла. Не розбагатів Іван, але жив добре, ні в чому лиха не знав. Помираючи ж, залишив дітям та онукам заповіт: «Роби, небоже, то й Бог допоможе».

А коли моя бабуся цю казку розповідала, то ще й додавала: «Пам'ятай, Гнате, невелика справа народитися багатим і вродливим, краще народитися щасливим».

Про козачку Ганну, її дітей і святого Миколая

Сталося це тоді*, як козаки намірились церкву будувати у старому селищі — Самарі**.

Жила в Самарі козацька вдова Ганна з дітьми — дочкою та двома синами-близнюками. Чоловік її на Січі козакував, та вже років сім тому запропав. Ну, воно звичайно ж, усі люди, всі під Богом ходимо. Так і його доля склалася — потрапив у полон до татар, а тоді, мабуть, на галерах згинув.

Звичайно, жінці від чоловіка тільки й залишилося, що діти — Оленка, Василько та Семенко. Мати їх пестила, жаліла, до праці не змушувала. Хлопці цілісінький день на вулиці гуляють, бешкетують. Сусіди на них, бува, скаржаться, а вона: «Йой, сусідоньки, гріх на душу не беріть, сиріт не ображайте!»

* «Сталося це тоді» — у 1773 році.

** Самар — сучасне місто Новомосковськ Дніпропетровської області.